

Голові Разової спеціалізованої вченої ради
1/25 Львівського державного університету
фізичної культури імені Івана Боберського,
д-ру наук з фізичного виховання та спорту,
доценту Пасічник В.М.

Відгук

офіційного опонента доктора наук з фізичного виховання та спорту, професора

Дорошенка Едуарда Юрійовича

на дисертаційну роботу **Вербицького Сергія Юрійовича** за темою –
«Удосконалення технічної підготовки волейболістів на етапі початкової підготовки
з використанням інтерактивних методів навчання», яка подана на здобуття
наукового ступеня доктора філософії (PhD) з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, за
спеціальністю 017 Фізична культура і спорт

1. Актуальність теми роботи.

У дослідженні подано розв'язання актуальної науково-практичної проблеми, яка пов'язана з розв'язанням протиріччя між наявним змістом технічної підготовки волейболістів на етапі початкової підготовки і зростаючими вимогами до підготовленості спортсменів-початківців, необхідністю якісного забезпечення зацікавлення юних спортсменів до практичних занять, набуття різнобічного рухового досвіду та паралельно навчання основним технічним прийомом гри. На початкових етапах системи підготовки повинні переважати цікаві та ефективні методи та засоби тренування. Тому одним із перспективних напрямів у підготовці спортсменів-початківців у волейболі є використання інтерактивних методів навчання. Це пов'язано з необхідністю активної взаємодії юних волейболістів та залученням спортсменів до виконання тренувальних завдань із навчання ігрових прийомів техніки волейболу.

Зазначена проблематика поглиблюється сучасним станом показників змагальної діяльності національних збірних команд України з волейболу (чоловіки, жінки), які демонструють якісне зростання на європейському рівні, що додатково обумовлює необхідність вирішення зазначеного науково-практичного завдання.

Отже, тема дисертаційного дослідження С.Ю. Вербицького є актуальною та своєчасною.

2. Зміст роботи, ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій.

Дисертацію Вербицький С.Ю. виконав дослідження з використанням сучасних інтерактивних методик навчання, які є адекватними меті та завданням дослідження, що дозволило отримати цінні наукові результати у системі тренування волейболістів-початківців.

Дисертація складається з анотацій, вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Дисертацію викладено українською мовою на 208 сторінках, 165 із яких – основний текст, вміщує 16 таблиць і 13 рисунків.

У вступі автором обґрунтовано актуальність теми; подано зв'язок дослідження з науковими планами і темами ЛДУФК імені Івана Боберського; визначено структурні компоненти дослідження – мету, завдання, об'єкт і предмет, описано методи дослідження; обґрунтовано наукову новизну та визначено практичну значущість отриманих результатів; розкрито особистий внесок автора; описано

матеріали апробації результатів дослідження та вказано кількість публікацій.

У першому розділі «Теоретичні та методичні аспекти підготовки спортсменів-початківців у волейболі» було розглянуто особливості навчально-тренувального процесу спортсменів в ігрових командних видах спорту та, зокрема, підготовки волейболістів на різних етапах багаторічного вдосконалення. Особливу увагу автором приділено підготовці спортсменів на початкових етапах багаторічної підготовки в командних спортивних іграх та досвіду застосування інтерактивних методів навчання у системі підготовки спортсменів різної кваліфікації. Зазначено, що етап початкової підготовки спортсменів у волейболі повинен сприяти формуванню зацікавленості до занять, зміцненню здоров'я, різнобічному фізичному розвитку, навчанню основних технічних прийомів гри у волейбол. Вивчення вікових особливостей волейболістів на етапі початкової підготовки (8-10 років) дали автору підстави рекомендувати зміст занять із переважанням цікавих та ефективних методів і засобів підготовки, що визначило перспективним напрямком для технічної підготовки використання інтерактивних методів навчання.

У другому розділі «Методи та організація дослідження» автором конкретизовано використання наступних методів дослідження: теоретичний аналіз та узагальнення даних науково-методичної літератури з напрямку дослідження, аналіз документальних матеріалів, експертне опитування тренерів із волейболу, педагогічне тестування рівня фізичної та технічної підготовленості волейболістів на етапі початкової підготовки, педагогічний експеримент, методи математичної статистики. Організація експериментальних досліджень передбачала чотири етапи з вересня 2019 до грудня 2023 року.

У третьому розділі «Вимоги та стан технічної підготовленості волейболістів-початківців й перспективи застосування інтерактивних методів навчання на етапі початкової підготовки у волейболі» подано відомості про вимоги до технічної підготовки волейболістів на етапі початкової підготовки, проаналізовано дані з фізичної та технічної підготовленості волейболістів першого року навчання на етапі початкової підготовки та з'ясовано рекомендації фахівців із застосування інтерактивних методів навчання у технічній підготовці волейболістів першого року навчання на етапі початкової підготовки. Встановлено, що реалізація змісту технічної підготовки не має чіткої регламентації щодо використання засобів і методів на етапі початкової підготовки, що суттєво розширює можливості наукового та практичного пошуку ефективних методичних підходів до вдосконалення тренувального процесу волейболістів-початківців. Фізична підготовленість волейболістів-початківців характеризується середніми значеннями, що здебільшого перебувають у межах результатів, які відповідають раніше встановленим діапазорам. Виняток – результати тесту «стрибок у довжину з місця» та «човниковий біг 6 x 5 м», де зафіксовані значення є нижчими за попередньо визначені фахівцями з волейболу. Для контрольних вправ з визначення технічної підготовленості більшість отриманих результатів волейболістів першого року навчання етапу початкової підготовки перебували у межах, попередньо встановлених фахівцями волейболу. Автором виявлено, що більшість фахівців мають позитивне ставлення до використання інтерактивних методів навчання у підготовці волейболістів-початківців: серед опитаних 37,50% експертів передбачає позитивний вплив і ще 29,17% експертів задовільний ефект від застосування інтерактивних методів навчання у технічній підготовці волейболістів-початківців.

У четвертому розділі «Характеристика програми технічної підготовки

волейболістів на етапі початкової підготовки з застосуванням інтерактивних методів навчання та її експериментальна перевірка» проведено опис змістовного наповнення програми технічної підготовки волейболістів-початківців із застосуванням інтерактивних методів навчання. Ефективність програми технічної підготовки волейболістів віком 9-10 років на етапі початкової підготовки за допомогою використання інтерактивних методів навчання засвідчена показниками двох груп (фізичної та технічної підготовленості) на рівні внутрішньогрупової та міжгрупової динаміки показників упродовж педагогічного експерименту. Встановлено, що волейболісти-початківці експериментальної групи внаслідок застосування інтерактивних методів навчання набули суттєвої переваги у технічній підготовленості за відповідними тестами (4,28-8,50%, $p \leq 0,01$) порівняно з вихідним рівнем. Зіставлення показників волейболістів-початківців експериментальної групи по завершенні педагогічного експерименту показало, що вони мали статистично вірогідні відмінності у порівнянні зі спортсменами контрольної групи за результатами технічної підготовленості ($p \leq 0,05-0,001$).

У п'ятому розділі «Аналіз та узагальнення результатів дослідження» проведено аналізування, обговорення та узагальнення даних, отриманих на різних етапах дослідження, а також їх зіставлення з науковими результатами фахівців за зазначеним науковим напрямком.

Загальні висновки логічно сформульовані, на основі вищевикладеного матеріалу, та вказують на реалізацію С.Ю. Вербицьким завдань дослідження, досягнення поставленої мети, визначають наукову та практичну цінність дослідження.

Список використаних джерел містить сучасні посилання на роботи провідних вітчизняних (161 посилання) та іноземних науковців (42 посилання), складається з 203 посилань на літературні та інформаційні джерела.

У додатках розміщені наведений акт впровадження отриманих результатів і перелік наукових публікацій дисертанта.

Наукова новизна дисертаційної роботи:

- вперше обґрунтовано зміст програми технічної підготовки хлопців віком 9-10 років на етапі початкової підготовки у волейболі за допомогою використання інтерактивних методів навчання;
- вперше узагальнено рекомендації із застосування інтерактивних методів навчання у підготовці спортсменів на етапі початкової підготовки в ігрових командних видах спорту (на прикладі волейболу);
- удосконалено відомості про динаміку фізичної та технічної підготовленості спортсменів-початківців у волейболі;
- удосконалено відомості про ефективність інтерактивних методів навчання в системі багаторічного удосконалення спортсменів в ігрових видах спорту;
- набули подальшого розвитку наукові положень щодо методологічних підходів до удосконалення технічної підготовки на етапі початкової підготовки в ігрових командних видах спорту.

3. Достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій.

Достовірність отриманих результатів визначається використанням сучасних, відповідних меті та завданням методів дослідження (у тому числі, інтерактивних методів дослідження), використанням адекватних математико-статистичних методів обробки та інтерпретації експериментальних даних.

4. Повнота відображення в опублікованих роботах наукових положень, висновків і результатів.

Основні результати дисертаційної роботи викладені у 8 публікаціях дисертанта, зокрема, у 6 статтях у фахових виданнях категорії Б і у 2 публікаціях апробаційного характеру. Публікації повністю відтворюють основний зміст дисертації, об'єм і характер експериментальних досліджень.

5. Рекомендації по використанню результатів дисертації.

Практична значущість роботи підтверджується актом впровадження від 17.09.2024 року. Отримані практичні результати також можуть бути використані у роботі дитячо-юнацьких спортивних шкіл, спеціалізованих дитячо-юнацьких шкіл олімпійського резерву, дитячо-юнацьких волейбольних клубів у спортивній підготовці волейболістів-початківців. Практична значущість дослідження полягає у тому, що за результатами дослідження удосконалено програму технічної підготовки волейболістів віком 9-10 років (стап початкової підготовки), що полягає у інтерпретації інтерактивних методів навчання відповідно до мети та завдань зазначеного стапу багаторічної підготовки у волейболі. За результатами застосування авторської інтерпретації інтерактивних методів навчання у програмі технічної підготовки волейболістів-початківців спостерігалось підвищення рівня технічної підготовленості на основі зростання їх фізичної підготовленості. Це було досягнуто за допомогою активізації пізнавальної діяльності спортсменів та кращого усвідомлення структури рухових дія при навчанні ігрових прийомів у волейболі.

Результати дослідження впроваджено в освітній процес Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського, роботу Млинівської дитячо-юнацької спортивної школи (Рівненська область).

6. Зауваження до змісту та тексту дисертації.

1) До матеріалів розділу I «Теоретичні та методичні аспекти підготовки спортсменів-початківців у волейболі» логічним було б додати і проаналізувати дані стосовно успішності змагальної діяльності національної збірної команди України з волейболу у змаганнях Євроліги за 2023 і 2024 роки. Зазначені результати є певним стимулом для вдосконалення тренувального процесу волейболістів-початківців.

2) У розділі II автор диференціює контингент волейболістів на контрольну та експериментальну групи (стор. 70), хоча згідно Гельсінської декларації Всесвітньої медичної асоціації «Етичні принципи медичних досліджень за участю людини у якості об'єкта дослідження» рекомендовано диференціювати зазначений контингент дослідження на основну та контрольну групи.

3) У Висновках до третього розділу автор наголошує, що: «Фізична підготовленість волейболістів-початківців характеризується середніми значеннями, що здебільшого перебувають в межах результатів, які відповідають раніше встановленим фахівцями з волейболу. Виняток становлять результати «стрибка у довжину з місця» та «човникового бігу 6x5 м», де результати були нижчими за попередньо визначені фахівцями». На нашу думку, логічним було б обґрунтувати зафіксовані результати і визначити, за рахунок чого у волейболістів-початківців знижені показники за цими тестами?

4) У Розділі IV «Характеристика програми технічної підготовки волейболістів на етапі початкової підготовки з застосуванням інтерактивних методів навчання та її експериментальна перевірка», експериментальний матеріал, який наведений у таблиці 4.2 (стор. 120-122) є значним за обсягом, що утруднює його сприйняття.

5) У розділі V «Аналіз та узагальнення результатів дослідження», автор

наголошусь, що «Показники технічної підготовленості здебільшого відповідали більшості попередньо встановленим результатам волейболістів першого року навчання етапу початкової підготовки. Виняток становив тест «передача двома руками знизу над собою за 30 с», де значення були нижчі за попередньо визначені фахівцями». На нашу думку, також логічним було б обґрунтувати отримані експериментальні результати і визначити, за рахунок чого у волейболістів-початківців знижені ці показники?

б) Також, на нашу думку, з урахуванням практичної спрямованості дисертаційного дослідження, логічним було б окреме представлення рекомендацій практичного або методичного характеру.

Наведені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації, не стосуються висновків і наукових положень, що формують наукову новизну отриманих результатів і не зменшують наукову та практичну цінність дослідження.

7. Загальний висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам

Аналіз дисертації Вербицького Сергія Юрійовича «Удосконалення технічної підготовки волейболістів на етапі початкової підготовки з використанням інтерактивних методів навчання» дає підстави стверджувати, що поставлена у дослідженні мета досягнута, основні завдання успішно вирішені. Дисертація є самостійною і завершеною науковою працею. Одержані результати мають важливу теоретичну і практичну значущість. Достовірність результатів дисертаційної роботи не викликає сумніву. Висловлені зауваження і побажання не применшують загальної високої оцінки рівня виконання дисертаційної роботи.

Крім цього, аналіз матеріалів дисертації свідчить, що дисертант, на високому рівні оволодів методологією наукової діяльності. У процесі експертизи результатів дослідження не виявлено фактів порушення академічної доброчесності, фабрикації даних дослідження; фальсифікацій у дисертації та наукових публікаціях дисертанта.

Таким чином, дисертація за позиціями актуальності та своєчасності, науковою новизною, практичною і теоретичною значущістю отриманих результатів, обґрунтованістю основних положень і висновків відповідає спеціальності 017 Фізична культура і спорт та вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами), «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами), а її автор – Вербицький Сергій Юрійович – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

Офіційний опонент:

доктор наук з фізичного виховання та спорту, професор,
завідувач кафедри фізичної реабілітації, спортивної медицини,
фізичного виховання і здоров'я
Запорізького державного медичного університету
Міністерства охорони здоров'я України

Едуард ДОРОШЕНКО

Слободушенко В.Б.